

18/09/2020

Aktualizē bibliotēku, arhīvu un muzeju sadarbību standartizācijas jomā

Seminārs "Bibliotēku, arhīvu un muzeju standartizācijas jautājumi: problēmas un risinājumi". Foto: Anita Goldberga

1¹⁾
2
3

2020. gada 15. septembrī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB) notika informatīvs seminārs "Bibliotēku, arhīvu un muzeju standartizācijas jautājumi: problēmas un risinājumi". Semināru organizēja SIA "Latvijas standarts" Informācijas un dokumentācijas standartizācijas tehniskā komiteja (ID STK) sadarbībā ar LNB Bibliogrāfijas institūtu. Seminārā piedalījās bibliotēku, muzeju un arhīvu nozares speciālisti, studenti un citi interesenti, kopā – vairāk nekā 60 dalībnieku.

Semināru atklāja Latvijas Nacionālā arhīva direktora vietnieks nacionālā dokumentārā mantojuma uzkrāšanas, arhīva attīstības un starptautisko sakaru jautājumos, ID STK priekšsēdētājs Gatis Karlsons, analizējot līdzšinējo komitejas darbību un uzsverot, ka nepieciešams sniegt dziļāku izpratni par standartizācijas nepieciešamību bibliotēku, arhīvu un muzeju darbā, kā arī jāveicina labāka sadarbība starp atmiņas institūcijām.

SIA "Latvijas standarts" (LVS) valdes loceklis Ingars Pilmanis informēja par sabiedrības struktūru, politiku, standartu izstrādi, galvenajiem uzdevumiem un standartu tehniskajām komitejām. I. Pilmanis arī demonstrēja iespēju iepazīties ar LVS reģistrētajiem standartiem gan LVS katalogā <https://www.lvs.lv/products/ics> [4] un lasītavā, gan LNB lasītavās, kā arī sniedza informāciju par standartu iegādi. Savukārt G. Karlsons uzskatāmi demonstrēja tīmekļvietnes, kurās var atrast interesējošos arhīvu standartus (LVS, ISO), informēja kā tos iegādāties un kā pielietot darbā.

Kultūras informācijas sistēmu centra (KISC) muzeju projektu koordinatore Annija Vucāne informēja par situāciju un problēmām muzeju standartizācijas darbā, uzsverot, ka diemžēl muzejiem nav vienotas izpratnes par kolekcijas veidošanas principiem un muzeju priekšmetu aprakstīšanu, kaut arī ir izstrādāta muzeju priekšmetu aprakstīšanas rokasgrāmata. Tā diemžēl ir ieteicamā, nevis obligātā formā. Lielā muzeju daudzveidība un dažādās muzeju priekšmetu aprakstīšanas tradīcijas, kā arī resursu trūkums rada pretestību vienotai standartizācijai, kas neveicina veiksmīgu turpmāku muzeju iekļaušanos atmiņas institūciju datu apmaiņā.

LNB standartizācijas eksperte Inta Virbule iepazīstināja ar paveikto bibliotēku standartizācijas darbā sākot ar 1994. gadu, kad tika reģistrēts pirmais LVS standarts, kas noteica dokumenta bibliogrāfiskā apraksta sastādīšanu. Kopš tā laika tulkoti/adaptēti un pielāgoti Latvijas bibliotēku vajadzībām vairāk nekā 100 standartu un normatīvo dokumentu par katalogizāciju un bibliogrāfiskā aprakstu, krājuma aizsardzību un saglabāšanu, bibliotēku statistiku un to darbības rādītājiem. Tāpat I. Virbule pievērsa uzmanību standartizācijas darba problemātikai: darbs ir ļoti laikietilpīgs, ir jūtams cilvēkresursu trūkums, kā arī finansiāls atbalsts. Standarti lielākoties tiek apstiprināti ar titullapas metodi, kas ļauj tos iegādāties par daudz zemāku cenu LVS tīmekļvietnē. I. Virbules prezentācija "Bibliotēku nozares standarti" pieejama [ŠEIT](#) [5].

Par saistīto datu standartiem kultūras mantojuma jomā semināra dalībniekus iepazīstināja LNB semantiskā tīmekļa eksperts Uldis Bojārs. Saistītie dati (*Linked Data*) ir veids, kā organizēt un tīmeklī publicēt strukturētu, datoram saprotamu informāciju par objektiem, to īpašībām un savstarpējām saitēm. Prezentācijā tika izskaidroti saistīto datu principi, kultūras mantojuma saistītie dati, *RDF* vārdnīcas un ontoloģijas saistīto datu "pierakstīšana" (standarti – *Dublin Core*, *SKOS*, *FOAF*, *CIDOC CRM*, *Schema.org* u.c.). U. Bojārs pastāstīja arī par kultūras mantojuma saistīto datu projektiem, piemēram, *Getty* vārdnīcām (*Getty vocabularies*, <https://www.getty.edu/research/tools/vocabularies/> [6]) kā saistītajiem datiem, Somijas projektiem saistīto datu jomā (*General Finnish Ontology (YSO)*, <https://finto.fi/ys/en/> [7]), kā arī par LNB saistīto datu kolekciju "Rainis un Aspazija" (RunA, <https://runa.lnb.lv> [8]). Prezentācija pieejama [ŠEIT](#) [9].

LNB datu pārvaldības eksperts Eduards Skvireckis savā prezentācijā "Vienota kultūras mantojuma digitālo resursu zināšanu organizēšanas sistēma: iespējas un sadarbība" iepazīstināja ar dažādām zināšanu organizēšanas sistēmām un to pārvaldības rīkiem. Arhīvi, muzeji un bibliotēkas datu veidošanā izmanto daļēji atšķirīgas kontrolētas vārdnīcas un klasifikatorus, taču ir vairāki saskares punkti, kas ļauj veidot pēc iespējas homogēnākus datus. Tāpat E. Skvireckis apskatīja nozares standartus, kuri tiek izmantoti datu veidošanā, un to sadarbību. Kā norādīja E. Skvireckis, Latvijas atmiņas institūciju standartu sadarbība tiek pētīta Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas (FLPP) projektā "[Latvijas atmiņas institūciju datu digitālajā telpā: vienojot kultūras mantojumu](#)" [10], lai izstrādātu rekomendācijas kultūras mantojuma entīšu reģistra izveidei. Projekta rezultāti tiks izmantoti arī ERAF projekta "[Kultūras mantojuma saturs digitalizācija \(2. kārtā\)](#)" [11] paredzētajā Latvijas kultūras mantojuma integrētās platformas Atsauces datu centralizētā risinājuma izveidē, lai nodrošinātu visu platformas darbībai nepieciešamo atsauces datu (autoritatīvo datu, ģeotelpisko referenču datu, iekļautu ārējo reģistru, tēzauru, kontrolēto vārdnīcu, un citu atvērto datu kopu) pieejamību vienotai digitālo objektu aprakstīšanai un atrādišanai lietotājiem. Prezentācija pieejama [ŠEIT](#) [12].

[KONFERENČU, SEMINĀRU, SANĀKSMJU MATERIĀLI](#) [13]

Informāciju sagatavoja:

Inta Virbule
Standartizācijas eksperte
Latvijas Nacionālā bibliotēka
E-pasts: inta.virbule@lnb.lv [14]

Avota URL: <https://lnb.lv/lv/aktualize-biblioteku-arhivu-un-muzeju-sadarbibu-standartizacijas-joma>

Saites:

- [1] https://lnb.lv/sites/default/files/field/image/seminars_bam_standartizacijas_jautajumi_2_foto_anita_goldberga.jpg
- [2] https://lnb.lv/sites/default/files/field/image/seminars_bam_standartizacijas_jautajumi_foto_anita_goldberga.jpg
- [3] https://lnb.lv/sites/default/files/field/image/eduards_skvireckis_foto_anita_goldberga.jpg
- [4] <https://www.lvs.lv/products/ics>
- [5] <https://dom.lnb.lv/data/obj/file/29284916.pdf>
- [6] <https://www.getty.edu/research/tools/vocabularies/>
- [7] <https://finto.fi/lyso/en/>
- [8] <https://runa.lnb.lv>
- [9] <https://dom.lnb.lv/data/obj/file/29284918.pdf>
- [10] <https://lnb.lv/lv/projekti/latvijas-atminas-instituciju-dati-digitalaja-telpa-vienojot-kulturas-mantojumu>
- [11] <https://lnb.lv/lv/projekti/projekts-kulturas-mantojuma-satura-digitalizacija-2-karta>
- [12] <https://dom.lnb.lv/data/obj/file/29284924.pdf>
- [13] <https://lnb.lv/lv/profesionalie-resursi/konferencu-seminaru-sanaksmju-materiali>
- [14] <mailto:inta.virbule@lnb.lv>